

Kendelse

afsagt den 3. august 2017

Sag nr. 17-70-01141

[Forskeren]

mod

FORSKERforum

[Forskeren] har klaget til Pressenævnet over artiklen *"Kritik af publicistpris: 'Skadelig for videnskaben'"*, der blev bragt på forskerforum.dk den 16. maj 2017, idet han mener, at god presseskik er tilsidesat.

[Forskeren] har klaget over, at artiklen indeholder krænkende og forkerte oplysninger om ham, og at oplysningerne ikke blev forelagt for ham inden offentliggørelsen.

1 Sagsfremstilling

Den påklagede artikel

FORSKERforum bragte den 16. maj 2017 artiklen *"Kritik af publicistpris: 'Skadelig for videnskaben'"* på hjemmesiden forskerforum.dk. Af artiklen fremgik følgende:

"Publicistklubben – en forening for journalister og andre mediefolk – har tildelt *WEEKENDAVISENs* videnskabs-journalist Lone Frank den store publicistpris og 20.000 kr. Hun er forfatter til flere bøger og har desuden en ph.d. i neurobiologi. Prisen tildeles for en mangeårig, fremragende indsats i overensstemmelse med klubbens formål om at værne om ytringsfrihed og medvirke til indsigt i den aktuelle medie- og samfundsudvikling.

Begrundelsen lyder: *"Frank er insisterende som få, utålmodig og skånselsløs i sin kamp, ja nærmest drift, for at få den eksakte viden til at spille en rolle for os og vores samfund. Hvad enten det handler om almen videnskab eller, især, når det handler om den del af videnskaben, der kan gøre os klogere på den mest underfundige og uforudsigelige af alle skabninger: os selv"*. (SE DR-NYHED). [Link til artiklen *"Videnskabsjournalist Lone Frank bliver årets publicist"*, som blev bragt på dr.dk den 15. maj 2017, *Pressenævnet*.]

For følgere af de årelange kontroverser om den omstridte psykologi-professor [Forskeren] er det en kontroversiel tildeling. *"Set fra min stol som fagperson er det en*

besynderlig og uberettiget tildeling, for Lone Frank har lavet politiserede og bias'ed partsindlæg, forklædt som 'forskningsformidling'. Hun har skrevet artikler om intelligens og neuro-forskning, som i virkeligheden var ensidig og tendentiøst mikrofonholderi for [Forskeren]s såkaldte 'forskning', der var mere politik end videnskab. Dermed har hun legitimeret [Forskeren]s manglende standarder, og på den måde har hun været skadelig for videnskaben", forklarer psykologi-prof. emeritus Jens Mammen, som var [Forskeren]s tidligere institutleder og en af klagerne over hans forskning.

"Ud fra Franks artikler tror folk, at kontroverserne om [Forskeren] handlede om faglige uenigheder og fejder mellem faglige ligemænd. I virkeligheden handlede det om, at [Forskeren] var en fusk. Han konstruerede data (om population og fertilitet), som passer til hans politiske synspunkter. Han kunne ikke fremlægge data på, at mænd er klogere end kvinder. Og i UVVU-sagen kunne han ikke fremlægge kilden til sine

såkaldte FN-data, som altså var konstruerede. Og den mangel på videnskabelige standarder har Frank altså legitimeret i sin journalistik".

Mammen kalder flere af Lone Franks forsidehistorier i WEEKENDAVISEN for partsindlæg. I 2013 hed overskriften "Ude af kontrol" (SE 29.11 2013). [Link til artiklen "Ude af kontrol" i WEEKENDAVISEN. *Pressenævnet*] Dens påstand var, at uredelighedsudvalget UVVU var usagligt; [Forskeren] var "det seneste offer", som var uretfærdigt behandlet. Artiklen undlod at referere [Forskeren]s forseelser: At han havde brugt en "ghostforfatter", der kom fra den rabiater Den Danske Forening. At det var umuligt at identificere en central FN-kilde, artiklen var bygget på "uoplyst konstruktion af data eller substitution med fiktive data" (UVVUs afgørelse).

Og årsagen til Franks fortielser kunne være, at Frank faktisk havde brugt [Forskeren]s fusk-dømte artikel ("The decay of Western Civilisation") som hovedkilde til en tidligere forsideartikel "Det usigelige" (SE 22.7 2011) [Link til artiklen "Det usigelige" i WEEKENDAVISEN. *Pressenævnet*]. Hvis hun altså skulle referere UVVUs uredelighedsdom over artiklen, måtte hun for en god ordens skyld også fortælle, at hendes tidligere artikel byggede på den...

Mammen: "Frank fortalte i forsidehistorien om UVVU, at internationale forskere støttede [Forskeren] imod UVVU. Men et simpelt kig på [Forskeren]s netværk afslørede, at det var et sammenrend af højrefløjs-rabiater og racister. Og Frank undlod at spørge [Forskeren]s opponenter – fx os kritikere – hvad der var substansen i vores klager over [Forskeren]s 'forskning'. Hvordan kan man få Publicistprisen, når man ikke overholder simple journalistiske regler?"

WEEKENDAVISEN afviste i 2013 at svare på kritikken af forsideartiklerne. Men FORSKERforum forelægger den for Lone Frank, så hun kan replicere i FORSKERforum 305, der kommer i begyndelsen af juni."

[Forskeren]s klage er modtaget i Pressenævnet den 19. maj 2017.

Yderligere oplysninger

Ti år forud for offentliggørelsen af den påklagede artikel på forskerforum.dk tog Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (UVVU) stilling til [Forskeren]s klage over [Dekanen]. Af UVVU's "*Afgørelse i sagen indbragt for Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed vedrørende [Forskeren]s klage over dekan [Dekanen]*" af 4. juli 2007 fremgår det bl.a.:

"De rettede ved brev af 14. september 2006 henvendelse til Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (UVVU), hvori De [Forskeren, *Pressenævnet*] anmodede om at blive rensset for påstande om videnskabelig uredelighed [...]

Udvalget finder ikke grundlag for at betegne Deres arbejde vedrørende forskningsprojektet om kønsforskelle i intelligens som værende videnskabeligt uredeligt, således som dette begreb er defineret i UVVU's bekendtgørelse [...]. De kan læse den nærmere begrundelse nedenfor.

[...]

Sagsfremstilling

[...]

Det fremgår af sagen, at Jens Mammen, institutleder for psykologisk institut på Det Samfundsvidenskabelige Fakultet ved Aarhus Universitet, som led i sit tilsyn med de videnskabelige medarbejderes arbejdsindsats, indstillede til dekanen, at et sagkyndigt udvalg skulle nedsættes til bedømmelse af Deres forskningsprojekt vedrørende kønsforskelle i intelligens.

[...]

Gennemgang af sagen

[...]

Det fremgår af sagen, at problematikken vedrørende uredelighed startede ved, at De orienterede pressen om Deres forskningsresultater (der tidligere var fremlagt ved en videnskabelig konference, men på det tidspunkt ikke forelå som skriftlig videnskabelig publikation) vedrørende forskelle mellem mænd og kvinders intelligens. I forlængelse heraf rejste Aarhus Universitet (AU) et krav om at få adgang til datamaterialet med henblik på efterprøvning. Der er ikke enighed om det præcise forløb i sagen om at stille data til rådighed, men udvalget har lagt til grund, at De ved nogle lejligheder ikke efterkom krav om i fuldt omfang af stille materialet til rådighed, og dette udløste en gradvis skærpelse i tonen mellem Dem og et antal forskellige instanser på AU. Dette resulterede i en sag ved AUs Praksisudvalg, der kritiserede Dem for at offentliggøre resultater, der ikke kunne efterprøves. [...]

Efter at De havde stillet både Deres beregningsgrundlag og Deres primære materiale til rådighed, blev et sagkyndigt udvalg nedsat, der blev bedt om at besvare fjorten spørgsmål om Deres forskning, inklusive omgang med data, forholdet mellem videnskabelige fund og både redegørelser i videnskabelige publikationer og fremstillinger rettet imod offentligheden, anvendte statistiske metoder samt detaljer i offentliggjorte ræsonnementer. Dette udvalg afgav beretning i foråret 2006, og på baggrund heraf blev de konklusioner draget, som De har indklaget til UVVU.

[...]

Kritikpunkterne imod Dem

[...]

Ad punkt 1 (kritik af anvendte metoder)

Kritikken vedrører især brugen af en bestemt statistisk formel, som i det sagkyndiges udvalgs redegørelse siges ikke at kunne begrunde en af Deres centrale konklusioner, nemlig den der vedrører den samlede 'g'-faktor (i modsætning til de enkelte underpunkter). Spørgsmålet er, om fundene understøtter konklusioner om kønsforskel mht. intelligens, eller kun konklusioner om en kønsrelateret forskel på enkelte specifikke testspørgsmål.

Udvalgets opfattelse er, at man uden at tage stilling til dette spørgsmål kan konkludere, at denne kritik ikke kan begrunde en påstand om videnskabelig uredelighed.

[...]

Ad punkt 2 (datahåndtering)

Det fremgår af det sagkyndige udvalgs rapport at der kan påpeges fejl i omgangen med data, og at De ikke i Deres publikationer har gjort rede for de anvendte data på en måde, der umiddelbart tillader at gøre de gennemførte analyser efter. En sådan forsømmelighed og mangelfuld oplysning ville kunne betragtes som uredelig, hvis den var forsættelig eller groft uagtsom og indebar en utilbørlig vildledning om egen videnskabelige indsats og/eller videnskabelige resultater. Det fremgår imidlertid af det sagkyndige udvalgs rapport, at de begåede fejl ikke på afgørende måde ændrer de konklusioner, som data kan begrunde, vel at mærke hvis man lægger de videnskabelige og metodiske præmisser til grund, som De er kendt for at gøre.

Udvalget har drøftet spørgsmålet om frafaldet i længdeundersøgelsen [...] Udvalget noterer sig Deres påpegnings af, at dette er et velkendt problem i længdeundersøgelser, men mener ikke dette er tilstrækkeligt til at begrunde at dette forbehold ikke diskuteres. På den anden side anser udvalget det ikke på det foreliggende grundlag for dokumenteret, at denne udeladelse er så graverende, at den bør karakteriseres som havende karakter af utilbørlig vildledning.

[...]

Ad punkt 3 (manglende mulighed for efterprøvning)

Tilbage er spørgsmålet om offentliggørelsen af konklusionerne, med deraf følgende diskussion i offentligheden, uden at det samtidig var muligt at efterprøve konklusionerne på basis af Deres eget beregningsgrundlag. Problemet forstærkedes af, at De ved en række tilfælde undlod at råde bod på problemet ved at gøre Deres beregningsgrundlag fuldt tilgængeligt.

Dette punkt er efter UVVUs mening det alvorligste af de anførte kritikpunkter.

[...] Lige så vigtigt det er, at forskere ikke risikerer at blive forfulgt på grund af kontroversielle resultater, lige så vigtigt er det at såvel kontroversielle som forventelige resultater kan gøres til genstand på efterprøvning med mindst mulig forsinkelse.

For at konstatere, om der foreligger uredelig adfærd må det vurderes, om De ved ikke at efterkomme kravet om fuld fremlæggelse af datagrundlaget gør Dem skyldig i grov uagtsomhed med vildledning til følge. I den forbindelse inddrages den omstændighed, at AU på det pågældende tidspunkt trods praksisudvalgets kritik af Dem, undlod at stille præcise krav til Dem om fremlæggelse. Den daværende rektor gav Dem tværtimod en ikke nærmere afgrænset henstand med kravet. Senere skær-

pedes tonen som nævnt; men som forudsætning for UVVUs vurdering skal det præciseres, at der ikke i dansk forskning foreligger regler om præcise frister for udlevering af data. Hertil kommer, at Deres videnskabelige standpunkt var velkendt, og det spørgsmål der mest nærliggende ville rejse sig med hensyn til materialet når det forelå, ikke var spørgsmål om vildledning, men om hvorvidt Deres videnskabelige modstandere kunne finde svagheder i Deres argumentation – altså et spørgsmål om holdbarhed, men ikke om uredelighed.

[...]

[side 5]

Konklusion

Udvalget finder ikke, at der foreligger dokumentation for, at De har udvist uredelig adfærd.”

Den 28. oktober 2013 traf UVVU afgørelse over [Forskeren]. Af ”Afgørelse fra Udvalget vedrørende videnskabelig uredelighed for kultur- og samfundsvidenskabelig forskning (UKSF)” fremgår:

[side 1]

”1 Indledning

Ved brev af 12. september 2011 fremsendte professor emeritus dr.phil. Jens Mammen, Psykologisk Institut, Aarhus Universitet (Klager 1), undervisningsadjunkt mag.art. [Person A], Institut for Kommunikation, Aalborg Universitet (Klager 2) og lektor lic.scient. [Person B], Bioinformatics Research Center, Aarhus Universitet (Klager 3) (til sammen benævnt ’Klagerne’) en klage til Udvalgene Vedrørende Videnskabelig Uredelighed (UVVU) over din (indklagede) forskning som forfatter af artiklen *”The Decay of Western Civilization: Double Relaxed Darwinian Selection”* publiceret online den 2. april 2011 i det videnskabelige tidsskrift *”Personality and Individual Differences”* [...]

UVVU fandt, at [Forskeren] havde begået videnskabelig uredelighed. Af afgørelsen fremgår bl.a.:

”[side 2]

2 Afgørelse

[...]

Udvalget finder, at Indklagede [Forskeren] ved udarbejdelse og rapportering af sine forskningsmæssige resultater har begået videnskabelig uredelighed ved at angive en vildledende reference på en sådan måde, der må sidestilles med uoplyst konstruktion af data eller substitution af data med fiktive data, jf. § 2, nr. 1 i bekendtgørelse nr. 306 af 20. april 2009 om Udvalgene vedrørende Videnskabelig uredelighed, som senere ændret ved bekendtgørelse nr. 144 af 20. februar 2012 (”bekendtgørelsen om UVVU”).

Et flertal i udvalget (Hans Henrik Edlund, Lene Koch, Signild Vallgård og Henrik Gunst Andersen) finder endvidere, at Indklagede ved udarbejdelse og rapportering

af sine forskningsmæssige resultater har begået videnskabelig uredelighed i form af uretmæssig angivelse af forfatterrolle, jf. bekendtgørelsen om UVVU, § 2, nr. 6.

[...]

Et mindretal i udvalget (Caroline Heide-Jørgensen og Michael Møller) finder, at Indklagede ikke har foretaget uretmæssig angivelse af forfatterrolle.

Der træffes afgørelse i overensstemmelse med flertallet.

[...]"

[Forskeren] indbragte afgørelsen for domstolene (sager om videnskabelig uredelighed anlægges ved landsretterne). Ved Vestre Landsrets dom af 30. marts 2016 i sagen, [Forskeren] mod UVVU, blev [Forskeren] frifundet. Af landsretsdommen fremgik blandt andet:

"Øvrige omstændigheder

[...]

[side 16]

Elsevier [forlaget, der udgiver tidsskriftet *"Personality and Individual Differences"*, hvori den påklagede artikel blev bragt. *Pressenævnet*] nedsatte på baggrund af den indgivne klage og den afgørelse, som UVVU traf den 28. oktober 2013, en uafhængig videnskabelig komite bestående af 4 internationale forskere. Komiteens opgave var at foretage en undersøgelse af påstandene omkring videnskabelig uredelighed, herunder den uretmæssige angivelse af forfatterrolle og den vildledende FN -reference. Ved brev af 14. oktober 2014 skrev Elsevier til [Forskeren] bl.a.:

"...

Following thorough examination, the Committee concludes that the allegations cannot be substantiated. However, the Committee does insist that there have been errors in the publication that need to be clarified publicly.

..."

Elsevier bad i samme brev [Forskeren] bekræfte, at han var indforstået med, at Elsevier publicerede en "Editors Note", hvilket skete den 14. februar 2015. Heraf fremgår det bl.a.:

"A scientific committee has been assembled to investigate the case.

...

The enquiry committee was asked to consider ... questions:

...

(2) Has information of co-authorship by [Medforfatteren] been deliberately withheld?

(3) Did the author commit research fraud/data manipulation by citing the following link as a source for the UN's birth data:

un.org/esa/population/publications/worldfertility2007/Fertility_2007_table.pdf and referring to it in the Article?

...

Conclusions of the investigation Committee:

...

(2) Yes. However, because [Medforfatteren] supposedly declined the offer to become co-author of the article, the Committee finds that [Forskeren] can be excused for not

naming him as co-author. Through this editorial Note we aim, however, to acknowledge the substantial contribution of [Medforfatteren] to the Article. [Medforfatteren] has been paid by [Forskeren] for collating the data, devising the annuity model, describing the methods, and correcting an early draft of the method section of the Article.

(3) No. It is clear that the UN reference is erroneous, but the reporting of the reference may well have been due to honest error. The use of the contested figure of 9.6 may also have been caused by error due to insufficient documentation of methods and the data file. It is likely that further errors will be found upon further scrutiny of the raw data.

A correction has been provided by the authors and is included as “Appendix 1” to this Editorial Note.

[...]

[side 33]

Landsrettens begrundelse og resultat

Spørgsmålet om videnskabelig redelighed, herunder forsæt og grov uagtsomhed

[...]

[side 35]

Landsretten finder på den anførte grund og det fremsatte ønske om at lægge sig op af den tilsvarende norske model, at begrebet videnskabelig uredelighed omfatter tilfælde, hvor det med den fornødne klarhed kan lægges til grund, at der er handlet bevidst eller groft uagtsomt i forbindelse med at forfalske eller forvride det videnskabelige budskab. Dette understøttes også af de alvorlige skadevirkninger, som en videnskabelig forskers omdømme og renommé vil lide, såfremt forskeren findes at have handlet videnskabeligt uredeligt.

Ugyldighed

[...]

Den omstændighed, at UVVU ikke har inddraget addendum eller regneark, der først er fremkommet, efter artiklen blev offentliggjort, fører ud fra en samlet vurdering af sagen ikke til, at afgørelsen [fra UVVU] er behæftet med en retlig mangel, der medfører, at afgørelsen skal tilsidesættes som ugyldig.

Landsretten frifinder derfor UVVU for [Forskeren]s principale påstand om ugyldighed.

Uredelighedsfundene

[Forskeren] har under hovedforhandlingen i landsretten erklæret sig enig i, at han har begået fejl ved ikke at oplyse om [Medforfatteren]s bidrag til artiklen og ved at angive en mangelfuld FN-reference.

1. Manglende angivelse af medforfatter

UVVU har ved afgørelsen af 28. oktober 2013 fundet, at [Forskeren] ved ikke at angive [Medforfatteren] som medforfatter forsætligt har begået et alvorligt brud på god videnskabelig praksis i form af ”uretmæssig angivelse af forfatterrolle”.

Det fremgår af [Forskeren] og [Medforfatteren]s forklaringer, at ideen til artiklen var [Forskeren]s, og at [Medforfatteren] bidrog med indhentelse og bearbejdning af et større datamateriale ved anvendelse af en model, han havde udviklet, ligesom han læste korrektur på artiklens metodeafsnit m.v. De har begge forklaret, at [Forskeren]

tilbød [Medforfatteren] medforfatterskab, men at dette blev afslået af [Medforfatteren], der ikke kunne stå inde for artiklens videnskabelige indhold, der lå uden for hans fagområde. Det fremgår endvidere af ”Editors Note” publiceret af Elsevier den 14. februar 2015, at den internationale videnskabelige komite, som Elsevier nedsatte, omtalte [Medforfatteren]s bidrag som ”... the substantial contribution of [Medforfatteren] to the Article”. På baggrund af de afgivne forklaringer og efter en samlet vurdering lægger landsretten herefter til grund, at [Medforfatteren]s arbejde har udgjort et væsentligt bidrag til artiklen.

Landsretten finder på den anførte baggrund imidlertid, at det ikke med den fornødne klarhed kan lægges til grund, at [Forskeren] ved at undlade at anføre [Medforfatteren] som medforfatter forsætligt eller groft uagtsomt har forfalsket eller forvredet det videnskabelige budskab. Denne vurdering understøttes af Elseviers besvarelse af spørgsmålet herom i ”Editors Note”.

2. Vildledende reference

UVVU har ved afgørelsen af 28. oktober 2013 fundet, at [Forskeren] ved at angive en vildledende reference til FN-data har begået et alvorligt brud på god videnskabelig praksis, som må sidestilles med ”uoplyst konstruktion af data eller substitution med fiktive data”, og at [Forskeren] har handlet i det mindste groft uagtsomt.

Ved offentliggørelse af artiklen var der i Table 1 henvist til en FN-reference, hvori tallet 9,6 ikke optrådte. [Forskeren] og [Medforfatteren] har forklaret, at tallene angivet i referencen blev anvendt sammen med IQ tal til at foretage en proportionalitetsomregning via Nationmaster. Herefter fremkom bl.a. tallet 9,6, og det omfattende regneark, som [Medforfatteren] udarbejdede, underbyggede alle tallene i artiklen. Der er efterfølgende via ”Editors Note” udgivet et addendum, ligesom regnearket er gjort offentligt tilgængeligt.

Landsretten lægger på baggrund af de afgivne forklaringer om bl.a. proportionalitetsomregningen til grund, at der ikke er anvendt helt vilkårlige tal i Table 1, og at det er muligt, at tallene i artiklen i al væsentlighed ville kunne efterprøves, bl.a. ved hjælp af regnearket.

Landsretten finder herefter, at UVVU ikke har bevist, at [Forskeren] ved angivelse af referencen til FN-data har handlet på en sådan måde, at det kan sidestilles med uoplyst konstruktion af data eller substitution med fiktive data. Det er indgået i landsrettens vurdering, at den uafhængige internationale komite, Elsevier nedsatte, ikke har fundet, at der var begået ”fraud/datamanipulation”, men alene at der var tale om en ”honest error”, en fejl der ifølge Elsevier kunne berigtiges, hvilket skete ved offentliggørelse af ”Editors Note”.

Herefter tager landsretten [Forskeren]s subsidiære påstand til følge, hvorefter UVVU skal anerkende, at [Forskeren] ikke som bestemt i afgørelsen af 28. oktober 2013 har begået videnskabelig uredelighed ved uretmæssig angivelse af forfatterrolle og ved angivelse af en vildledende FN-reference.

[...]”

2 Parternes synspunkter

2.1 [Forskeren]s synspunkter

[Forskeren] har anført, at artiklen *"Kritik af publicistpris: 'Skadelig for videnskaben'"* indeholder oplysninger, der er krænkende og faktisk forkerte, uden at oplysningerne først blev efterprøvet ved forelæggelse for ham, så han havde mulighed for at korrigere oplysningerne.

Klager har henvist til FORSKERforums ytringer om, at han:

- Ikke kunne fremlægge data,
- Har konstrueret data,
- Har brugt en "Ghostforfatter",
- Ikke kunne referere til en FN-kilde, og
- Har bygget Decay-artiklen på konstruktion eller substitution af data.

[Forskeren] har anført, at det er en skærpene omstændighed, at der ikke var tale om en "breaking news-artikel". De skadelige oplysninger, som blev fremført i artiklen, var ikke alene urigtige, men er tilmed blevet underkendt ved tidligere domme i Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed og i Vestre Landsret. Klager har tilføjet, at et uafhængigt fagkyndigt internationalt udvalg, bestående af fire af verdens, ifølge klager, førende forskere, efterregnede hans resultater, frifandt Decay-artiklen og publicerede resultatet i et internationalt fagtidsskrift. Endvidere har forlaget Elsevier nægtet at trække Decay-artiklen tilbage.

[Forskeren] har navnlig henvist til, at det ikke er første gang FORSKERforums redaktør og Jens Mammen fremfører disse påstande mod ham.

2.2 FORSKERforums synspunkter

FORSKERforum har anført, at ytringerne er af faktisk karakter. Ifølge FORSKERforum havde de derfor ikke pligt til at forelægge udsagnene for klager.

FORSKERforum har henvist til, at [Forskeren] i de omtalte sager enten nægtede at fremlægge data eller fremlagde ikke-verificerbare data eller konstruerede data. [Forskeren] arbejdede altså med "alternative fakta", som er i strid med god videnskabelig praksis.

FORSKERforum har anført, at det er velkendt, at [Forskeren] selv anser sig for frikendt for at have lavet videnskabelig fup med henvisning til Vestre Landsrets afgørelse. Ifølge FORSKERforum beskæftigede Vestre Landsret sig ikke med sagens substans, men afgjorde blot, at UV-VU ikke havde retsgrundlag til at dømme ham "uredelig". Landsretten efterprøvede og anfægtede ikke, om [Forskeren] havde forbrudt sig mod god videnskabelig praksis.

3 Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

I sagens behandling har følgende nævnsmedlemmer deltaget:

Martin Lavesen, Turid Fennefoss Nielsen, Lene Sarup og John Meinert Jacobsen.

[Forskeren] har klaget over, at fem udsagn i artiklen *"Kritik af publicistpris: 'Skadelig for videnskaben'"* indeholder krænkende og forkerte oplysninger om ham, som ikke blev forelagt for ham inden artiklens offentliggørelse.

Det følger af de vejledende regler for god presseskik, at det er mediernes opgave at bringe korrekt og hurtig information. Så langt det er muligt, bør det kontrolleres, om de oplysninger, der gives eller gengives, er korrekte. Oplysninger, som kan være skadelige, krænkende eller virke agtelsesferringende for nogen, skal efterprøves i særlig grad, inden de bringes, først og fremmest ved forelæggelse for den pågældende. Forelæggelse bør ske således, at der gives den adspurgte rimelig tid til at svare, jf. punkt A.1. og A.3.

UVVUs afgørelse fra 2007

[Forskeren] har bl.a. klaget over følgende udsagn i artiklen:

- *"Han kunne ikke fremlægge data på, at mænd er klogere end kvinder." (Jens Mammens udtalelse)*

På baggrund af parternes oplysninger lægger Pressenævnet til grund, at [Forskeren] i 2006 klagede til Udvalgene vedrørende Videnskabelige Uredelighed (UVVU), fordi dekanen ved Aarhus Universitet havde fremsat påstande om videnskabelig uredelighed.

På grund af udformningen af reglerne om videnskabelig uredelighed kræves det, at man har en grad af vilje (forsæt) eller har handlet groft uagtsomt (ikke blot simpelt uagtsomt) for, at arbejdet kan anses for videnskabeligt uredeligt. Ved en afgørelse af 4. juli 2007 fandt UVVU, at der ikke forelå dokumentation for, at [Forskeren] havde udvist uredelig adfærd. Af UVVUs afgørelse fremgår det imidlertid, at:

"Det fremgår af det sagkyndige udvalgs rapport at der kan påpeges fejl i omgangen med data, og at De ikke i Deres publikationer har gjort rede for de anvendte data på en måde, der umiddelbart tillader at gøre de gennemførte analyser efter. En sådan forsømmelighed og mangelfuld oplysning ville kunne betragtes som uredelig, hvis den var forsætlig eller groft uagtsom og indebar en utilbørlig vildledning om egen videnskabelige indsats og/eller videnskabelige resultater. Det fremgår imidlertid af det sagkyndige udvalgs rapport, at de begåede fejl ikke på afgørende måde ændrer de konklusioner, som data kan begrunde, vel at mærke hvis man lægger de videnskabelige og metodiske præmisser til grund, som De er kendt for at gøre."

Og

"Ad punkt 3 (manglende mulighed for efterprøvning)

Tilbage er spørgsmålet om offentliggørelsen af konklusionerne, med deraf følgende diskussion i offentligheden, uden at det samtidig var muligt at efterprøve konklusionerne på basis af Deres eget beregningsgrundlag. Problemet forstærkedes af, at De

ved en række tilfælde undlod at råde bod på problemet ved at gøre Deres beregningsgrundlag fuldt tilgængeligt.”

På denne baggrund finder nævnet ikke tilstrækkeligt grundlag for at kritisere FORSKERforum for at videregive Jens Mammens udsagn *”Han kunne ikke fremlægge data på, at mænd er klogere end kvinder”* uden at give [Forskeren] anledning til at kommentere angrebet. Nævnet finder, at det havde været hensigtsmæssigt, hvis det samtidig af artiklen havde fremgået, at UVVU fandt, at klager ikke havde udvist uredelig adfærd. Da indholdet af afgørelsen i det væsentlige er korrekt refereret, finder nævnet ikke tilstrækkeligt grundlag for at kritisere FORSKERforum på dette punkt.

Vestre Landsrets dom fra 2016

[Forskeren] har videre klaget over følgende udsagn i artiklen:

- *”Han konstruerede data (om population og fertilitet), som passer til hans politiske synspunkter.” (Jens Mammens udtalelse)*
- *”At han havde brugt en ”ghostforfatter”, der kom fra den rabiante Den Danske Forening.”*
- *”Og i UVVU-sagen kunne han ikke fremlægge kilden til sine såkaldte FN-data, som altså var konstruerede.” (Jens Mammens udtalelse)*
- *”artiklen var bygget på ”uoplyst konstruktion af data eller substitution med fiktive data” (UVVUs afgørelse).”*

Den 28. oktober 2013 traf UVVU afgørelse over [Forskeren] vedrørende en klage i relation til artiklen *”The Decay of Western Civilization: Double Relaxed Darwinian Selection”*, som han var angivet som forfatter af. Af udvalgets afgørelse fremgår det, at UVVU fandt, at han havde begået videnskabelig uredelighed, at:

”[...] [Forskeren] ved udarbejdelse og rapportering af sine forskningsmæssige resultater har begået videnskabelig uredelighed ved at angive en vildledende reference på en sådan måde, der må sidestilles med uoplyst konstruktion af data eller substitution af data med fiktive data, jf. § 2, nr. 1 i bekendtgørelse nr. 306 af 20. april 2009 om Udvalgene vedrørende Videnskabelig uredelighed, som senere ændret ved bekendtgørelse nr. 144 af 20. februar 2012 (”bekendtgørelsen om UVVU”). Et flertal i udvalget (Hans Henrik Edlund, Lene Koch, Signild Vallgård og Henrik Gunst Andersen) finder endvidere, at Indklagede ved udarbejdelse og rapportering af sine forskningsmæssige resultater har begået videnskabelig uredelighed i form af uretmæssig angivelse af forfatterrolle, jf. bekendtgørelsen om UVVU, § 2, nr. 6. [...]”

[Forskeren] indbragte herefter UVVU’s afgørelse af 28. oktober 2013 for domstolene. Ved Vestre Landsrets dom af 30. marts 2016 i sagen, [Forskeren] mod UVVU, blev [Forskeren] frifundet for videnskabelig uredelighed.

Som nævnt ovenfor er reglerne om videnskabelig uredelighed udformet således, at det kræves, at man har en grad af vilje (forsæt) eller har handlet groft uagtsomt for, at arbejdet kan anses for videnskabeligt uredeligt. Det var landsrettens vurdering, at betingelserne for at anse [Forskeren]s arbejde for videnskabeligt uredeligt ikke var opfyldt. Det fremgår bl.a. af landsrettens dom, at:

”[Forskeren] har under hovedforhandlingen i landsretten erklæret sig enig i, at han har begået fejl ved ikke at oplyse om [Medforfatteren]s bidrag til artiklen og ved at angive en mangelfuld FN-reference.

1. Manglende angivelse af medforfatter

[...]

Landsretten finder på den anførte baggrund imidlertid, at det ikke med den fornødne klarhed kan lægges til grund, at [Forskeren] ved at undlade at anføre [Medforfatteren] som medforfatter forsætligt eller groft uagtsomt har forfalsket eller forvredet det videnskabelige budskab. Denne vurdering understøttes af Elseviers besvarelse af spørgsmålet herom i ”Editors Note”.

2. Vildledende reference

[...]

Landsretten finder herefter, at UVVU ikke har bevist, at [Forskeren] ved angivelse af referencen til FN-data har handlet på en sådan måde, at det kan sidestilles med uoplyst konstruktion af data eller substitution med fiktive data. Det er indgået i landsrettens vurdering, at den uafhængige internationale komite, Elsevier nedsatte, ikke har fundet, at der var begået ”fraud/datamanipulation”, men alene at der var tale om en ”honest error”, en fejl der ifølge Elsevier kunne berigtiges, hvilket skete ved offentliggørelse af ”Editors Note”.

Herefter tager landsretten [Forskeren]s subsidiære påstand til følge, hvorefter UVVU skal anerkende, at [Forskeren] ikke som bestemt i afgørelsen af 28. oktober 2013 har begået videnskabelig uredelighed ved uretmæssig angivelse af forfatterrolle og ved angivelse af en vildledende FN-reference [...].”

Pressenævnet finder herefter, at udsagnene ”*Han konstruerede data (om population og fertilitet), som passer til hans politiske synspunkter*” og ”*At han havde brugt en ”ghostforfatter”, der kom fra den rabiante Den Danske Forening*” må anses for at være henholdsvis Jens Mammens og FORSKERforums vurdering, som har en sådan støtte i de afsagte afgørelser, at der ikke er grundlag for udtale kritik af FORSKERforum for ikke at kontrollere udsagnene yderligere.

Nævnet finder videre, at udsagnene ”*Og i UVVU-sagen kunne han ikke fremlægge kilden til sine såkaldte FN-data, som altså var konstruerede.*” og ”*artiklen var bygget på ”uoplyst konstruktion af data eller substitution med fiktive data” (UVVUs afgørelse).*” må anses for en korrekt gengivelse af afgørelsen fra UVVU, og nævnet finder ikke grundlag for at kritisere FORSKERforum for ikke at kontrollere udsagnene yderligere.

UVVU's afgørelse blev imidlertid omgjort ved Vestre Landsrets dom, der kom til det modsatte resultat og frifandt [Forskeren]. Ved ikke at omtale landsrettens endelige dom, men alene UVVUs afgørelse, har FORSKERforum udeladt væsentlige oplysninger i artiklen. Pressenævnet finder, at FORSKERforum har tilsidesat god presseskik ved ikke at have omtalt landsrettens vurdering i den omtalte sag.

Offentliggørelse af nævnets kendelse

I medfør af medieansvarslovens § 49 pålægger Pressenævnet herefter den ansvarshavende redaktør af forskerforum.dk at offentliggøre følgende til Pressenævnets logo som illustration:

”[rubrik]

Pressenævnet kritiserer FORSKERforum

[underrubrik]

Nævnet kritiserer FORSKERforum for at omtale en afgørelse fra UVVU uden at omtale en senere dom fra Vestre Landsret i samme sag. Landsretten kom til det modsatte resultat.

[tekst]

I en artikel i maj måned omtalte FORSKERforum uddelingen af publicistprisen. Prisen var uddelt til en journalist hos WEEKENDAVISEN, der tidligere havde omtalt [Forskeren]s forskning.

I artiklen udtalte [Forskeren]s tidligere institutleder ved Aarhus Universitet sig kritisk om [Forskeren]s forskning.

[Forskeren] har klaget til Pressenævnet over FORSKERforums omtale.

I artiklen blev der henvist og refereret til en afgørelse fra Udvalgene vedrørende Videnskabelig Uredelighed (UVVU) fra 2013.

Artiklen citerede fra afgørelsen, hvoraf det fremgår, at en af [Forskeren]s artikler var bygget på: ”uoplyst konstruktion af data eller substitution med fiktive data”.

UVVU fandt, at [Forskeren] havde begået videnskabelig uredelighed.

FORSKERforum undlod imidlertid at omtale, at UVVU's afgørelse var blevet indbragt for – og omgjort af – Vestre Landsret.

I 2016 kom landsretten til det modsatte resultat og fandt det ikke dokumenteret, at [Forskeren] havde handlet på en sådan måde, at det kunne sidestilles med uoplyst konstruktion af data eller substitution med fiktive data.

Landsretten frifandt herefter [Forskeren].

Pressenævnet udtaler kritik af FORSKERforum for ikke at omtale den endelige dom fra 2016.

[Forskeren] havde klaget over andre forhold, hvor nævnet dog ikke udtalte kritik af FORSKERforum.

Pressenævnet har pålagt os at bringe ovennævnte meddelelse. Hele kendelsen fra Pressenævnet kan læses på pressenaevnet.dk”

Offentliggørelse af nævnets kendelse skal ske snarest på de af mediets platforme, hvor den påklagede artikel har været bragt. Offentliggørelse skal ske som en selvstændig artikel, der prioriteres, f.eks. med placering på en forside i mindst et døgn efter kritikens offentliggørelse.

Endvidere skal denne artikel være offentligt tilgængelig som en selvstændig artikel i overensstemmelse med prioriteringen af den påklagede artikel, og i en periode svarende til den periode, hvor den påklagede artikel har været tilgængelig.

Endelig skal der oprettes et link med teksten ”Pressenævnet har udtalt kritik af artiklen” til nævnets kendelse ved starten af brødteksten i den påklagede artikel, hvis den fortsat er tilgængelig på hjemmesiden og ikke er ændret på de punkter, hvor nævnet har udtalt kritik.

Skrifttype og layout bør svare til den opsætning, der i øvrigt anvendes af mediet.